

**ŞIRNAK CİZRE İLÇESİ
ÇALIŞMA RAPORU**

(4 MART 2016)

**Zeynep ALTIOK
İlhan CİHANER
Fatma HÜRRİYET KAPLAN
Fikri SAĞLAR
Ali ŞEKER
M.Sezgin TANRIKULU**

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	2
AMAÇ.....	2
HEYET.....	2
ÇALIŞMA PROGRAMINA DAİR ÖZET.....	3
GENEL İZLENİMLER.....	3
CİZRE ÖZELİNDE YAPILMASI GEREKENLER/ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	6
EKLER.....	8

1. GENEL BİLGİLER

1.1. GİRİŞ

16 Ağustos 2015 tarihinden bu yana Diyarbakır'ın Sur, Şırnak'ın Cizre ve İdil, Mardin'in Nusaybin ilçeleri başta olmak üzere Hakkâri, Muş, Elazığ ve Batman'da olmak üzere en az 22 ilçede, hiçbir yasal dayanağı olmaksızın* valilikler tarafından sokağa çıkma yasakları ilan edilmiştir. Resmi olarak tespit edilebilen sokağa çıkma yasakları bazı yerlerde ara verilmeden 63 gün, bazı yerlerde birkaç günlük aralıklarla gün boyu sokağa çıkma yasağı şeklinde toplamda 3 ayı aşkın süre devam etmiştir. Bu yasaklar süresince ilçelerin çoğunda terör örgütü mensupları ile kent merkezlerinde, sivillerin yaşam alanlarında ağır silahlarla çatışmalar sürdürülmektedir. Bazı bölgelerde sokağa çıkma yasakları halen devam etmektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi, Haziran sonrası 5 Haziran'da Diyarbakır'da ve 20 Temmuz'da Suruç'ta gerçekleşen patlamalar ile adeta bir düğmeye basılmışçasına sonlandırılan çatışmasızlık halinin ardından Meclis'i defalarca araştırma komisyonları kurmaya ve çözüm için parlamento çatısı altında adım atmaya davet etmiştir. Konuya ilişkin Araştırma Komisyonu, İnsan Hakları Komisyonu bünyesinde çalışacak alt komisyon önerileri ve kanun tekliflerinin tamamı ya karşılıksız kalmış ya da AKP ve MHP oylarıyla reddedilmiştir. Tüm bu süreç boyunca CHP gerçeklerin ortaya çıkarılması, önlem alınması ve çözüm üretilmesi adına üzerine düşeni yapmak için birçok heyet ile bölgede, mağduriyet yaşanan alanlarda incelemeler, araştırmalar gerçekleştirmiş, raporlar hazırlamış ve yeni acılar yaşanmasın diye raporlarda açıkça görülen ihmal ve insan hakları ihlallerini parlamentoya taşımış ve kamuoyu ile paylaşmıştır.

1.2. AMAÇ

4 Mart 2016 tarihinde, CHP Merkez Yönetim Kurulu tarafından görevlendirilen bir heyet, sokağa çıkma yasağının kaldırılmasının ardından yoğun çatışma altında kalan mahallelerde incelemeler yapmak üzere Cizre'ye gitmiştir.

1.3. HEYET

Heyette, Genel Başkan Yardımcısı ve İzmir Milletvekili Zeynep Altıok başkanlığında, İstanbul Milletvekilleri İlhan Cihaner, Sezgin Tanrıku ve Ali Şeker, Mersin Milletvekili Fikri Sağlar ile Kocaeli Milletvekili Fatma Hürriyet Kaplan yer almıştır.

---

*Vali ve Kaymakamlar ilan ettiği sokağa çıkma yasakları 2935 ve 1402 sayılı yasalarla bağdaşmamaktadır. 5442 sayılı il idaresi kanununa dayandırılan kamu güvenliği ve esenliğinin sağlanması için alınan sokağa çıkma yasakları anayasada gösterilen sebeplerden dolayı ve kanunla verilmiş yetkiyle gerçekleştirilmesi gereklidir. Ancak bölgedeki uygulamada alınan kararlar anayasa ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere evrensel hukuk kurallarına aykırıdır. Anayasaya göre TBMM ye ait olan olağanüstü hal ilan etme çerçevesinde alınacak sokağa çıkma yasakları vali ve Kaymakamlar tarafından geniş ve kanunda olmayan şekliyle kullanılmaktadır.

1.4. ÇALIŞMA PROGRAMINA DAİR ÖZET

4 Mart 2016 Cuma günü saat 10.00 da Cizre'ye ulaşan heyet;

CHP Şırnak, Diyarbakır, Ve Siirt İl Başkanları ile il ve ilçe örgüt temsilcileri eşliğinde Cizre Kaymakamı, Belediye Başkanı, Ticaret ve Sanayi Odası, Cizre Barosu, Türkiye İnsan Hakları Vakfı Cizre temsilcileri ve bölgedeki vatandaşlarla yüz yüze görüşerek, yasaklara ve yaşanan olaylara ilişkin görüş ve değerlendirmeleri dinlemiştir. Aynı zamanda bu görüşmelerde, CHP'nin bölgeye ve yaşananlara ilişkin düşünceleri ve çözüm önerileri aktarılmıştır. **(Ek1 ziyaret edilen kişilerin ve kuruluşların listesi)**

Heyet bölgede mülki idare amirleri ile gerçekleştirilen resmi temasların yanı sıra mahallelerde yerinde incelemelerde bulunarak mağduriyet yaşayan vatandaşlarla bir araya gelmiş, ihtiyaç ve sorunlarını dinlemiştir.

2. GENEL İZLENİMLER

- Cudi, Sur, Nur ve Yafes mahallelerinde sivil vatandaşların yaşam alanları ağır silahlar, tanklar ve uçaksavarlar ile orantısız güç kullanılarak yerle bir edilmiş durumdadır. Bazı mahallelerde binaların tamamına yakını tahrip edilmiş, binalar yıkıntıya dönüşmüştür. Bazı binalar tamamen moloz yığını haline gelmişken, bazı yıkıntıların hafriyatları alınmış, düz ve boş bir alana dönüşmüştür. Evlerin çoğuna kapıları kırılarak girilmiş ve içerideki eşyaları tahrip edilmiştir. Sokaklardan taşınan hafriyatların Dicle kenarına döküldüğü anlatılmaktadır. Hayatını kaybeden vatandaşların bazı vücut parçalarının dökülen hafriyatlar arasından çıktığı konuştuğumuz Cizreliler tarafından ifade edilmektedir.

- Göç eden birçok aile eşyalarını bile almadan ilçeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Evine dönmeyi bekleyen insanların evlerini yerinde bulamadığı ya da tamamen tahrip olduğu vahim bir durum ile karşı karşıya kalınmıştır. Bölgede kira ile tutulacak yer de bulunmadığı, diğer mahallelerde yaşayan ailelerin hali hazırda çok sayıda vatandaşa evlerini açmış olmasına karşın acil barınma ihtiyacı mevcuttur. Dönen ailelerin çoğu yıkıntılar arasında yaşamaya terk edilmiştir.

- İlçede halkın elektrik, su vb. temel ihtiyaçları karşılanamamış; asgari hizmetler dahi verilememiştir. Bölgede eğitim ve öğretim hizmetleri durmuş, öğretmenlere göreve dönüş çağrısı yapıldığı belirtilmiş ancak bazı okulların yıkılmış olması nedeniyle eğitim faaliyetlerine başlanamayacağı görülmüştür. Can güvenliğini tehdit eden koşullar nedeniyle öğretmenler ve sağlık görevlilerinin bölgeden çekilmesi, birçok okulun çatışma bölgesi içinde veya civarında olması sebebiyle kullanılamaması, başta çocuklar olmak üzere birçok yurttaşımızın en temel hizmetlere dahi ulaşamaması sonucunu doğurmuştur.

- Görüştüğümüz STK temsilcileri ve vatandaşlar tarafından aktarılanlara göre çatışmalar boyunca sağlıklı bilgi akışı olmayan, bağımsız basın organları dahil hiçbir gözlemcinin girmesine izin verilmeyen bölgede sokağa çıkma yasağının ardından yaşamını yitiren vatandaşların sayısı ve kimlik tespitiyle ilgili bilgilerin resmi makamlarca açıklanan verilerin, basına yansıyan STK'lar tarafından verilen sayılarla tutarlı olmadığı anlaşılmıştır. İnsan bedenlerinin DNA tespitine olanak vermeyecek boyutta yanık olması, aynı kişiye ait beden parçalarının farklı illerde bulunması, Gaziantep'e gönderilen ve bir insana ait olduğu söylenen çuvaldaki doku ve organ parçalarından 7 ayrı kişiye ait DNA tespit edilmiş olmasının yanı sıra teşhis bekleyen çok sayıda insan bedeninin Habur sınır Kapısı'nda iki tır konteynirinde bekletildiğine dair bilgiler alınmıştır.

- Cizre Kaymakamı tarafından yine resmi olmayan bilgilere göre 24 güvenlik görevlisinin şehit olduğu, 143 güvenlik görevlisinin yaralandığı, 240 teröristin öldürüldüğü ve bunların içinde 20'sinin sivil olabileceği, kimliği "dağ kadrosu" olarak tespit edilmiş 50 kişi bulunduğu bilgileri verilmiştir. Kaymakam tarafından tarafımıza iletilen birçok bilgi tahmine dayalıdır. Durumun vahameti ortadadır.

- Sokağa çıkma yasağının ardından Genel Kurmay Başkanlığı tarafından açıklanan ölü sayısının ise 666 olması dikkat çekicidir. Bölgede geceleri plakasız araçlarla Dicle kenarına cesetlerin atıldığı iddia edilmektedir.

- Cizre'de İpekyolu olarak bilinen bölgede, insanların yanarak öldüğü iddialarının olduğu viran halde bulunan 3 ayrı bordum katı tespit edilmiş ve bu bodrumlarda insan bedenlerine ait kemik ve organ parçalarına rastlanmıştır.

- Sokaklarda kan ve ceset kokusu hala hissedilmektedir.

- Sivillerin, terör örgütü baskısı ve güvenlik güçleriyle devam eden çatışma hattında iki arada kaldıkları tespit edilmiştir. Sağlık ve ilkyardım hizmetlerinin çatışmaların ve sokağa çıkma yasağının sürmesi nedeniyle vatandaşlara erişemediği ortamda, can güvenliği adına yürütüldüğü öne sürülen operasyonlar asker ve sivil ayırmaksızın, canlara mal olmuştur. Yine bölge milletvekili Faysal Sarıyıldız ve mahallede görüşülen kişiler ambulansların girişine izin verilmediğini aktarmışlardır. Faysal Sarıyıldız, siviller ile telefon bağlantısı halinde olunan bodrumlardan sağ insan kurtarma çabası için temasa geçmeye çalıştıkları süre zarfında ne vali, ne kaymakamla bir kez bile telefonda görüşemediğini söylemektedir. İncelemelerde bulunmak ve can kaybını önlemek için girdikleri bölgede üzerlerine ateş açıldığını, bu esnada sivil ölümlerin yaşandığını, bodrumdaki insanlara su sağlamak için emniyet güçlerinin bilgisi dahilinde vana açmaya giden İrfan Uysal adlı kişinin vurularak kolunun koptuğunu, gazetecilerin yaralandığını, güvenlik güçlerinin çıkın çağrısıyla dışarı çıkan 16 yaşında Abdullah adlı gencin vurularak öldürüldüğünü aktarmıştır.

• Cizre Kaymakam'ı Ahmet Adanur seçimler süresince çatışma olmadığını ama kendisinin Cudi mahallesine gidişinin bile tedirginlik yarattığını aktararak, Suruç ile birlikte gerginliğin arttığını ve bu olaydan sonra araç taşlamak, zırhlı araca nişan almak gibi taciz niteliğinde eylemlerin gerçekleştirildiğini bildirmiştir. Kaymakam askeri araçlara ve emniyet araçlarına taş atmak ve laf atmak gibi eylemlerin artık bölgede olağan hale geldiğini söylemiştir. Çözüm sürecinde etkin mücadeleye yürütülemediğini ifade eden Adanur, hendeklerin olduğu bölgede savcının gözetimine alın talimatı için giden polislerin hayati tehlikesi olduğunu kararlılıkla can almaya niyetli güçler karşısında güvenlik güçlerinin can almamak için sorumlu hareket etme gayreti içinde olduklarını aktarmıştır. Polisin müdahaleden çekindiğini, müdahale etmeye ikna edilemeyen birçok memur olduğunu söyleyen kaymakam, bunun nedenleri arasında "yarın yargılanırsam arkamda duracak kimse olmaz" görüşünün etkin olduğunu savunmuştur. İlçede 2500'e yakın patlayıcı bulunarak büyük bir kısmının imha edildiği bilgisi verilmiştir. Bunca patlayıcı bölgeye yerleşirken güvenlik güçlerinin ve istihbaratın ne yaptığı gibi çarpıcı sorular yanıtız bırakılmıştır.

• Kaymakam Ahmet Adanur çatışmalar sırasında sağlık hizmetlerinde aksama olmadığını, Sağlık Bakanlığı çalışanlarının çok uğraştığını, çatışma bölgelerine defalarca ambulans gönderildiğini hatta Helin Öncü adlı kadını bizzat kendisinin aldığı hastanede olduğunu belirtmiştir. Terör örgütünün mahallelerde kendilerine itaat etmeyen sivilleri infaz ettiğine dair bilgiler aldıklarını ve halkın örgütten ve hendeklerden rahatsız olduğunu, onları aralarında istemediğini anlatmıştır. Çözüm sürecinde olduğu gibi güvenlik güçlerinin tepkisiz kalması halinde yeni çatışmalar yaşanabileceği eğer böyle devam edecekse güvenliğin artırılmasının elzem olduğu görüşü aktarılmıştır.

• Çatışma sürecinin başından bu yana Cizre'den diğer il ve ilçelere yoğun göç gerçekleşmiştir.

• Kaymakam Ahmet Adanur'dan alınan bilgiye göre mahalleleri terk eden 20-25.000 kişinin tamamı mahalleye geri dönmüş demesine rağmen çatışma yaşayan mahallelerde evlerin boş olduğunu ve az sayıda insanın bölgede olduğunu gözlemledik. Evi yıkılanlara kiralık ev desteğinin sağlanacağı belirtilmiş, ancak birçok aile bu yardımı alamadığından yakınmıştır. Okullardan kaydını alan öğrenci sayısı 3500 olarak verilmiştir. En az 5000 insanın evsiz kaldığı aktarılmaktadır.

• Çatışma koşullarının yarattığı fiili sıkıntıların yanı sıra, bölge halkının yoğun bir duygusal travma yaşadığı görülmüştür. Bölgede yaşayan yurttaşlarımızın önemli bölümü başta çocukları olmak üzere yakınlarını kaybetmiş, gelecek kaygısı ve can güvenliğinden endişe eder haldedir. Bölge insanı ciddi bir travmayla karşı karşıya ve duygusal kopuşun eşliğindedir. Sokaklarda konuştuğumuz insanlar ağlayarak

kendilerinin de insan olduğunu belirtmiş, "biz düşman değildik bize bu muameleyi niye reva gördüler? Bizi neden öldürdüler?" diyerek tepkilerini dile getirmişlerdir.

- Süreç boyunca bölgeye gelmeyen Başbakanın TOKİ heyetleri ile havaalanından Silopi'ye giderken Cizre'ye uğramadan ve vatandaşlarla görüşmeden doğrudan Silopi'ye geçmesi tepkilere yol açmış ve dile getirilmiştir. Şiddetle karşı karşıya kalan yurttaşların barış duygusunun zedelendiği, şiddetle büyüyen yeni nesillerin de barış duygusunu yitirdiği bölgede dillendirilmiştir. Bölge halkı devlete olan inancını ve güvenini kaybetmekte, terör örgütü ile devlet çatışması arasında sıkışmış, kendisini sahipsiz ve mağdur hissetmektedir. Aidiyet duygusunu yitiren insanların öfke ve acısının yanındaki çaresizliği dikkat çekici boyuttadır.

- Bölgede ekonominin olumsuz etkileri yoğun hissedilmekle birlikte kimse bunca can kaybı ve acı arasında bunu konu etmemekte, bundan bahsetmekten utanmaktadır.

- CHP heyetine bölgede yoğun ilgi gösterilmiş ve vatandaşlar ve STK temsilcileri yardım edebilecek bir umut kapısı olarak gördüklerini aktarmışlardır. Çatışma sürecinde yokluğumuza bir sitem olsa da mevcut durumda atılacak adımların çok önemli olduğu, bu noktadan sonra çözümü ve barışı ancak CHP'nin bölgeye yakın durması, ziyaretlerinin devamı ve somut adımlar atması ile sağlanacağını belirtmektedirler.

3. CİZRE ÖZELİNDE YAPILMASI GEREKENLER/ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Cizre hızla AFET bölgesi kapsamına alınmalıdır ve bölgedeki tüm çatışma alanları da aynı kapsamda değerlendirilmelidir.

- Cizre'de yaşamını sürdürmeye çalışan veya oluşan şartlar nedeniyle evlerini terk etmek zorunda kalan yurttaşların, yaşam koşullarını kolaylaştırmak için yiyecek, ilaç, giyecek, barınma gibi her türlü yardım yapılmalı, Aşevleri ve ihtiyaç merkezleri kurulmalıdır.

- Halen tamamlanmamış DNA tespitlerinin bir an önce yapılması, belirsizliğin giderilmesi, sağlıklı bilgi akışı için bağımsız insan hakları izleme heyetleri ve basın olarak sağlanmalıdır

- Vatandaşların ve özellikle çocukların içinde bulunduğu duygusal travma göz önünde bulundurularak bölgeye psikolojik danışmanlık hizmetleri verecek uzman heyetler gönderilmelidir. Vatandaşların içinde bulunduğu kopuş ve yokluk duygusunun giderilmesi için kamu çalışanları ve güvenlik güçlerinin özel eğitim ve tutum içinde olmaları sağlanmalıdır. Yurttaşların güvendiği, halkla yerel bağlantıları olan kişilerle koordinasyon sağlanmalı ve mağdur durumdaki yurttaşlara ulaşması konusunda işbirliği yapılmalıdır.

- Bölgede terörle mücadele gerekçesiyle insan hakları ihlallerinde bulunan, hukuk dışına çıkan güvenlik görevlileri varsa bu konuda gerekli idari ve hukuki soruşturmalar derhal açılmalı, gerekli işlemler yapılmalıdır. Terörle mücadele sırasında, hukuk dışına hiçbir biçimde çıkılmayacağı yönünde halka güvence verilmelidir.
- Cizre'de yaşananlarla ilgili olarak kamuoyuna bilgi aktarılırken iç politikaya yönelik propaganda anlayışı terk edilmelidir. Objektif bilgi akışı sağlanarak, bölge halkının toplumsal düzeyde ayrımcılığa uğramasına neden olan, diğer bölgelerimizde yaşayan yurttaşlarımızın bölge insanına karşı ön yargı geliştirmesi sonucunu doğurabilecek propaganda amaçlı yayınlara son verilmelidir.
- TBMM çatısı altında, bölgedeki yurttaşlar ve STK temsilcilerinin görüşleri de alınacak biçimde Meclis Araştırma Komisyonu kurulmalı ve sağlık, eğitim, insan hakları ihlalleri, yeniden imar gibi konularda sistemli bir çalışma yürütülmelidir.
- Ekonomik koşulların geldiği noktada bölge insanına nefes alanı açacak önlemler ve olanaklar sağlanmalı, yardım ve teşvik paketleri uygulanmalıdır.
- CHP tarafından daha önce gerçekleştirilen ziyaretler sırasında yapılan tespitler göz önünde bulundurularak hazırlanan kanun teklifleri ve önerilerin gündeme alınarak yürürlüğe girmesi için adımlar atılmalıdır. 25 Aralık 2015 tarihinde, CHP Merkez Yönetim Kurulu tarafından görevlendirilen ve kadın milletvekillerinden oluşan heyet, Diyarbakır Sur'da sokağa çıkma yasağı ilan edilen mahallelerde duruma dikkat çekmek ve yaşanan mağduriyetleri yerinde incelemek üzere gerçekleştirdiği ziyaretin ardından çözüm önerilerini paylaştığı raporla birlikte 17 adet kanun teklifi sunmuştur. Çatışma bölgelerindeki yaşayan insanlarımızın sorunlarının çözümü adına verilen bu kanun teklifleri, AKP tarafından gündeme alınmamakta, Meclis çalışmaları sistemli şekilde askıya alınarak parlamentonun işlevsizleştirilmesine yönelik karşılıklı "sataşma diyalogları" ile gündem meşgul edilmektedir. CHP heyeti olarak, Cizre'de yaşanan çatışmalar sonucunda, bölgede işlenen insan hakları ihlallerini tespit etmek ve çözüm önerileri getirmek adına hazırladığımız rapor ve somut önerilerin hızla gündeme alınmasını talep ediyoruz.

EKLER:

EK-1: Ziyaret edilen kişiler ve kuruluşların listesi

EK-2: Fotoğraflar

EK-1

- 1- Cizre Kaymakamı Ahmet ADANUR
- 2- Cizre Belediye Başkanı Kadir KONUR
- 3- Cizre Baro Başkanı Neçirvan ELÇİ
- 4- Cizre Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Süleyman ÇAĞLI
- 5- Türkiye İnsan Hakları Vakfı Cizre Temsilcileri
- 6- Bölgede yaşayan vatandaşlar

EK-2

